

Den lange veien til Sankt Olavs kapell

Da middelalderprinsessen Kristina av Tunsberg ble giftet bort til en spansk prins, ba hun om et kapell til Olav den hellige som bryllupsgave. Først 750 år senere ble ønsket innfridd.

Stine G. Bergo, religion@vl.no

Tårene kommer plutselig, og helt uventet. I sarkofagen foran meg ligger levningene etter den fagre, lyshårende og modige Prinsesse Kristina av Tunsberg, prinsessen som ble født i 1234, og som i en alder av 24 år ble giftet bort til en spansk prins.

Hensikten var å knytte politiske allianser mellom Norge og Spania. Det var nok ikke med lett hjerte Kong Håkon Håkonsson sendte fra seg sin eneste datter, og han satte som en betingelse for ekteskapet at Kristina selv skulle få velge hvem av Kong Alfonso X's brødre hun skulle gifte seg med. Hun valgte den yngste, don Felipe.

Overalt ble hun mottatt med stor hyllest, og både i norske og spanske skrifter blir hun beskrevet som svært vakker, blond og lys i huden, kunnskapsrik og språkmektig. Hun kom til Burgos julaften 1257, giftet seg i Valladolid den 31. mars 1258, og bosatte seg deretter i Sevilla.

Fire år senere, bare 28 år gammel, dør Prinsesse Kristina. Don Felipe valgte å gravlegge sin kone i Covarrubias. Utenfor rådhuset i byen henger i dag det spanske flagget – og det norske.

Dag 1: Det grønne havet. Min vandring til Prinsesse Kristinas sarkofag starter tre dager tidligere, med sekk på ryggen og gode sko, i Burgos i Castilla y Leó i Nord-Spania, byen som ligger langs El Camino de Santiago de Compostela. Mer enn 30.000 pilegrimer fra hele verden passerer gjennom Burgos hvert år. Min pilegrimsled begynner ved «stemplingsstasjonen» som ligger like ved den mektige Burgoskatedralen, men i motsetning til deres *camino* som fortsetter vestover, skal jeg sydoover. Målet er La Capilla de San Olav og sarkofagen til Prinsesse Kristina i den lille, vakre middelalderbyen Covarrubias.

Kristina ønsket seg i bryllupsgave et kapell til ære for Olav den Hellige. Hennes mann Don Felipe lovet henne kapellet, men ønsket ble ikke oppfylt. Først i 2011 ble Capilla de San Olav høytidelig åpnet, i nærvær av både spanske og norske myndigheter.

Det er mulig å gå den seks mil lange veien i løpet av en helg, men mange velger å bruke litt flere dager, for det er mange inntrykk som skal fordøyes underveis. På turistkontoret i Burgos får jeg all informasjon jeg trenger; der ligger brosjyrer på spansk, engelsk og – norsk. For dem som vil ha et *Salvoconducto* (pilegrimsdokument) som bevis på sin

dannelsestur, finnes det stemplingsstasjoner underveis. Kort fås på turistkontoret i Burgos.

En reise er en pilegrimsreise når reisen har et hellig mål. Fenomenet er kjent fra de aller fleste religioner og kulturer langt tilbake i tiden. I Europa var tradisjonen i ferd med å dø ut, men har de siste 30–40 årene fått ny oppsving. Selv om det religiøse aspektet ikke lenger er så fremtredende, forteller de fleste vandrere at de får en dypere og mer mangfoldig opplevelse, både av naturen, kulturen og ikke minst i møte med andre. En vandring i landskap gir tid til opplevelser og tanker. Og ro.

Endelig, etter å ha gått de snaue to kilometerne fra katedralen, forbi butikker, barer og kafeer, er det slutt på bebyggelsen. Det vidstrakte og relativt flate landskapet bølger seg utover i alle retninger. Jeg befinner meg på La Meseta, det enorme platået som dekker nesten halvparten av Spania. Foran meg slynger stien seg langs mosegrodde steingjerder. Et par steder står det bord og benker for dem som har slitne bein. Jeg passerer flere fontener med påskriften *Agua Potable*, drikkevann. Kaldt, frisk og helt ufarlig.

Etter cirka fem kilometer kommer jeg til Cardeñdijo, den første – og største – av i alt elleve små *pueblos* jeg skal passere før jeg er fremme ved La Capilla de San Olav. Det er snart siesta, og barer og kafeer er i ferd med å fylles opp av høylydte spanjoler. Samt en sulten pilegrim fra Norge. Cardeñdijo forsyner store deler av Spania med det som skal være verdens beste blodpølse, bestående av svineblod, svinekjøtt, løk, krydder og ris. Selv velger jeg noe så tradisjonelt som en *bocadillo*, sandwich, med ost, tomat og serrano-skinke, rikelig dynket med olivenolje. Og en stor flaske iskaldt vann. Herligheten smaker fortreffelig og livet føles godt.

Men jeg vil videre. Den første dagen har jeg tatt mål av meg til å gå til Modúbar de San Cibrian, en 18 kilometer lang etappe. Der er det både spise- og overnattingssteder ifølge informasjonsbrosjyren. Sola står fremdeles høyt, bena er stadig like lette. Og omgivelsene stadig like vakre.

Dag 2. Jeg ligger i mørket og lytter etter lyder av en ny dag. Inntrykkene fra i går er mange: vakre kirker, små, koselige barer, pratsomme spanjoler og en katt som ville hilse på. Og en gammel kvinne som vinker fra et åpent vindu. Slitne bein og god middag sammen med andre pilegrimer. Men ingen av dem norske. Og sist, men ikke minst, stien som slynger seg endeløst mot horisonten.

Omsider hører jeg en hane i det fjerne som vekker opp sitt harem. Ikke lenge etter siver duften av nytrukket kaffe inn gjennom dørsprekken og jeg er klar for en ny dag som pilegrim. 27 kilometer og seks små landsbyer ligger foran meg, inklusiv dagens endestasjon Mambrillas de Lara.

Landskapet er stadig like åpent – alltid med en landsby i det fjerne, små hus som står tett i tett rundt kirken. I en av landsbyene er det bare én fastboende person. Men husene er godt tatt vare på. Og det bygges nye. Mangel på arbeid har sendt innbyggerne til Burgos eller andre større byer, men de kommer hjem i helger og ferier. Og jeg skjønner hvorfor. Stolt viser de frem gamle jordbruksredskap, en diger møllestein, en gammel fontene som har overlevd helt fra romertiden. Den er i bruk den dag i dag.

En av Spanias største helter stammer fra dette området. Rodrigo Díz de Vivar (1043–1099), bedre kjent som El Cid, spilte en stor rolle i kampen mot maurerne. Også han er hedret med sin egen *camino*, og flere ganger støter jeg på skilt med påskriften «El Camino del Cid».

Sakte men sikkert blir landskapet mer variert og vegetasjonen frodigere. I en liten dal omgitt av kalksteinsklipper ligger La Ermita de Santa Marí de Quintanilla de las Viñas. Det er en nesten mystisk bygning som har gitt opphav til flere teorier om både alder og formål. Den lille kirken er bygget på slutten av 700-tallet og fikk status som nasjonalt monument i 1929. Trolig er den bygget på tuftene av en romersk villa.

Jeg kommer frem til Mambrillas de Lara i god tid før det blir mørkt. Navnet Mambrillas kommer fra det latinske ordet *mamulas* som betyr kvinnebryst. Og solen forsvinner ganske riktig ned mellom to frodige bryst – av fjell.

Praten går livlig og høylydt rundt langbordet når jeg kommer inn på herberget. I et hjørne står en TV på full guffe som ingen ser på. Solbrente ansikter smiler og nikker. Det lages plass til meg på enden av den ene benken. Dusjen som jeg har sett fram til den siste timen får vente. Jeg strekker ut bena og tar takknemmelig imot en flaske kaldt vann. Et par timer senere sover jeg med én pute under hodet og en annen under føttene.

Dag 3. Min siste dag som pilegrim. Landskapet har igjen forandret seg, vegetasjonen er tettere, trærne høyere, og stien slynger seg ikke lenger fremover, men oppover. Etter fem kilometer befinner jeg meg på veiens høyeste punkt, 1.182 meter over havet. Under meg, langs elven Arlánza, ligger middelalderbyen Covarrubias, 894 meter over havet, og med 640 innbyggere. En deilig anstrengelse går mot slutten.

Flere tidligere kulturer har satt spor etter seg i dalføret hvor Covarrubias ligger, og det er funnet rester etter bosetninger både fra steinalderen og romertiden, men først på 700-tallet grunnlegges byen. Covarrubias regnes som kongedømmet Castillas vugge, og er i dag en av Europas best bevarte middelalderbyer. Denne lille byen er naturlig nok av ekstra stor interesse for nordmenn, og i forbrødringsprotokollen av 2003 heter det at «innbyggerne i Covarrubias og Tønsberg erklærer enstemmig at de skal jobbe for et godt venns- og brorskapsforhold til fordel for begge byers fremgang, utvikling og velstand med grunnlag i et gjensidig ønske om et

nærmere samhold mellom de to byene». På byens rådhus henger det spanske flagget – og det norske.

Det føles nesten uvirkelig å spasere rundt i den lille byen som har spilt så stor rolle i spansk historie. Og i Prinsesse Kristinas liv. Det var her Don Felipe tidligere var tiltenkt en geistlig stilling, og det var hit han dro med sin kone i de varme sommermånedene for å slippe unna heten i Sevilla. Enkelte av bygningene står i dag slik de gjorde den gang, blant annet det gamle vaktårnet Fernan Gonzalez. Og deler av den gamle bymuren, som ble satt opp mellom det 5. og 8. århundre finnes også fremdeles, selv om mesteparten ble revet i 1590 for å få «luftet ut» da Covarrubias, sammen med store deler av Spania, ble angrepet av pest.

Capilla de San Olav. Det var mange hensyn som skulle ivaretas da Kristinas ønske omsider skulle realiseres. Kapellet skulle fremstå som lukket og tett, slik kapell i middelalderen gjorde. Men det skulle også være representativt for vår tid, og slik at både katolikker og protestanter kunne benytte det. Videre skulle det gli inn i omgivelsene på en naturlig måte, og ha en god utnyttelse av både inne- og utearealet. Bak kapellet er det bygget et klokketårn på 29,7 meter, høyden er valgt med tanke på Olsok 29/7. Kirkeklokken er laget ved Nauen klokkestøperi i Tønsberg.

Resultatet er blitt en bygning som ingen stiller seg likegyldig til. Fra utsiden ser kapellet lukket og mørkt ut, med et tak som minner mest om et skjold. På innsiden har dyktige arkitekter på en mesterlig måte fått flettet inn historien om både Olav den hellige, Prinsesse Kristina og Don Felipe. I tillegg til innsatsen fra spanske og norske myndigheter har flere norske bedrifter gitt penger til prosjektet.

Prinsesse Kristina. Vi vet lite om Prinsesse Kristinas liv etter at hun giftet seg, men reisen som startet på sensommeren fra Tønsberg i 1257 er utførlig skildret i Håkon Håkonssons saga. Ferden gikk med båt via England til Normandie, og deretter videre til Spania på hesteryggen. Med seg hadde hun et følge på over 100 personer, det største følget som til da skal ha reist fra Norge i fredstid, bestående av dyktige sjøfolk, krigere, hoffdamer, kokker, en skald og en prest.

Prinsesse Kristinas mumifiserte lik ble funnet i 1958 i en navnløs sarkofag ved en ren tilfeldighet i forbindelse med restaureringsarbeid i den gamle klosterkirken San Cosme y San Damian. I sarkofagen lå restene av en lyshåret kvinne. Det ble anslått at hun må ha vært 1,72 m høy, og hadde dødd i en alder av 25–28 år. I sarkofagen lå det også gammelnorske tekster skrevet på pergament. Andre historiske kilder på stedet kan også bekrefte at en norsk prinsesse er gravlagt her. Hun ligger fremdeles i den samme sarkofagen, i den samme gamle klosterkirken.

Rikke Iuell Printz